

Seat No. : _____

ZT-102

May-2014

M.Com., Sem.-II

411 EA : Cost Accounting-I

(New Course)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. શ્રી કાંતિલાલ પોતાના કારખાનાના હિસાબો સંકલિત હિસાબી પદ્ધતિના આધારે રાખે છે. નીચેની લેવડ-દેવડની આમનોંધ લખી જરૂરી ખાતા તૈયાર કરી, બાકીઓ શોધો :

14

વ્યવહારો	₹
કાચા માલની ખરીદી	22,000
ઉત્પાદન ખાતે કાચા માલની જાવક	12,000
મજૂરીની ચુકવણી (80% સીધી મજૂરી)	14,000
ઉત્પાદન ઉપર ચાર્જ કરેલ મજૂરી	11,000
ઉત્પાદન ખર્ચ	9,000
ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચની વસુલાત	9,200
વેચાણ અને વિતરણ ખર્ચ	2,800
તૈયાર થયેલ માલ (પડતર કિંમતે)	25,000
વેચાણ	38,000
દેવાદારો તરફથી મળેલ રકમ	28,000
લેણદારોને ચુકવણી	16,000

અથવા

શ્રી શંકરલાલ પોતાના કારખાનાના હિસાબો બિનસંકલિત હિસાબી પદ્ધતિથી રાખે છે. નીચેની વિગતોના આધારે જરૂરી આમનોંધો લખી (1) ચાલુ કામ ખાતું (2) તૈયાર માલ સ્ટોકનું ખાતું (3) વેચાણ પડતરનું ખાતું અને (4) પડતરનું નફા-નુકસાન ખાતું તૈયાર કરો.

14

વ્યવહારો	₹
કાચા માલની ખરીદી	22,000
ઉત્પાદન ખાતે કાચા માલની જાવક	21,000
સીધી મજૂરી	14,000
ઉત્પાદન ઉપર પરોક્ષ મજૂરી	11,000
ઉત્પાદન ખર્ચ	9,000
વહીવટી પરોક્ષ ખર્ચ	3,500
વેચાણ અને વિતરણ ખર્ચ	2,800
તૈયાર થયેલ માલની શરૂની બાકી	15,000
તૈયાર થયેલ માલની આખરની બાકી	12,000
વેચાણ	58,000
ચાલુ કામની શરૂની બાકી	15,000
ચાલુ કામની આખરની બાકી	17,000

2. (અ) બહેચરદાસ હોલસેલ વેપારી છે. તેઓ દર વર્ષે 4500 એકમો, એકમ દીઠ 40નાં ભાવે ખરીદે છે. ઓર્ડર મુકવાનો ખર્ચ ₹ 100 છે અને વહન ખર્ચ 25% છે. આર્થિક વર્દી જથ્થો શોધો તથા ખરીદ કિંમત સહિત લઘુત્તમ કુલ ખર્ચ શોધો. જો સપ્લાયર તરફથી 1500 કે તેથી વધુ એકમના જથ્થામાં ખરીદ કરવામાં આવે તો 5% વટાવની ઓફર કરવામાં આવી છે તો તે સ્વીકારવી જોઈએ ?

7

અથવા

- (અ) રમેશ એન્જિનિયરીંગ લિ. કારના અમુક ભાગ બનાવે છે. કંપનીને 100 ભાગો (એકમો) બનાવવાનો ઓર્ડર ₹ 2,00,000 માં મળી શકે તેમ છે.

7

હાલ કંપનીએ 50 ભાગો (એકમો) નીચેની પડતરે બનાવેલ છે :

પ્રત્યક્ષ માલસામાન	₹ 25,000,
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (10,000 કલાકો ₹ 4 લેખે)	₹ 40,000
ઓજારો જે ફરી વાપરી શકાય છે તેનો ખર્ચ	₹ 12,000,
ચલિત ખર્ચ - મજૂર કલાક દીઠ ₹ 0.75 =	₹ 7,500,
સ્થિર ખર્ચ	₹ 20,000

કંપનીનું માનવું છે કે 80% અધ્યયન વક લાગુ પાડી શકાય. કંપની પાસે ક્ષમતાથી ઓછું કામ છે તેથી આ વધારાનો ઓર્ડર મહત્વનો છે. આ નવો ઓર્ડર સ્વીકાર કરવો કે કેમ તે ગણતરી કરી જણાવો અને તે માટે તમારા અનુમાનો સ્પષ્ટ જણાવો.

(બ) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનાં જવાબ આપો :

4

- (1) પડતર ઘટાડાનાં ક્ષેત્રો જણાવો અને કોઈપણ બે ક્ષેત્રો વિગતે સમજાવો.
- (2) શિવહરિ લિ.માં 1-4-2013ના રોજ 2,680 કામદારો હતા. મહિના દરમ્યાન 180 કામદારો કંપની છોડીને જતા રહ્યા જ્યારે 360 કામદારોની ભરતી કરવામાં આવી હતી. છૂટા થયેલ કામદારની પદ્ધતિથી મજૂર ફેરબદલી દર શોધો તેમજ સમકક્ષ ફેરબદલી દર શોધો. મજૂર ફેરબદલી દર તમે કેવી રીતે ઘટાડશો તે સમજાવો.

(ક) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

3

- (1) 'વેડ' (VED) વિશ્લેષણ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) મજૂર ઉત્પાદકતાના સંદર્ભમાં ઉત્પાદકતાનો અર્થ સમજાવો.

3. (અ) શ્રી વલ્લભભાઈ કંપની લિ. બે પેદાશો "સૂર" અને "દાર" નામની બે વસ્તુ બનાવે છે. બંને વસ્તુનું એક જ મશીન પર એક જ પ્રકારની પ્રક્રિયાના આધારે ઉત્પાદન કરે છે. નીચેની વિગતોના આધારે એકમદીઠ અને કુલ પડતરનું પત્રક પ્રણાલિકાગત પદ્ધતિ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પદ્ધતિએ તૈયાર કરો.

7

વિગત	સૂર	દાર
ઉત્પાદન એકમો	20,000	4,000
યાંત્રિક કલાકો - એકમ દીઠ	3	3
પ્રત્યક્ષ મજૂરી કલાકો - એકમ દીઠ	5	5
ખરીદીના ઓર્ડરની સંખ્યા	200	100
ગોઠવણીની સંખ્યા	250	50
એકમ દીઠ માલસામાન ખર્ચ ₹	20	20
એકમ દીઠ મજૂરી ખર્ચ ₹	10	10

જુદી-જુદી પ્રવૃત્તિઓની પડતર નીચે મુજબ છે :

	₹
જથ્થા આધારિત	1,80,000
ખરીદી આધારિત	3,00,000
ગોઠવણી આધારિત	7,20,000

પરોક્ષ ખર્ચા પ્રત્યક્ષ મજૂરીના કલાકો પર આધારિત છે.

અથવા

- (અ) નીચેની વિગતોના આધારે પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિમાં યોગ્ય પડતર ચાલકનો ઉપયોગ કરી, પેદાશ માટે વસુલ કરવાના શિરોપરી ખર્ચની ગણતરી કરો :

7

વિગત	વસ્તુ-એ	વસ્તુ-બી
ઉત્પાદન એકમો	1000	200
યાંત્રિક કલાકો - એકમ દીઠ	3	3
પ્રત્યક્ષ મજૂરી કલાકો - એકમ દીઠ	5	5
સમય દરમ્યાન પૂરા કરેલ ઓર્ડરની સંખ્યા	20	10
ગોઠવણીનો સમય	25	5

શિરોપરી પડતર નીચે મુજબ છે :

	₹
ઉત્પાદનની ગોઠવણી માટે	80,000
યંત્ર પ્રવૃત્તિઓ માટે	1,00,000
ઓર્ડરની પૂર્ણતા માટે	1,20,000

- (બ) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો જવાબ આપો :

4

- (1) પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિના લક્ષણો જણાવો.
- (2) પ્રણાલિકાગત પડતર પદ્ધતિ અને પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતર પદ્ધતિનો તફાવત આપો.

- (ક) નીચેના પૈકી કોઈપણ એકનો ટૂંકમાં જવાબ આપો :

3

- (1) પડતર ચાલકોનો ખ્યાલ ટૂંકમાં સમજાવો.
- (2) એક યંત્રની ગોઠવણીનો કુલ ખર્ચ ₹ 10 લાખ છે અને તે નિર્ધારિત સમય દરમ્યાન યંત્ર પર ગોઠવણી 5,000 વખત કરવામાં આવે છે, તો તેની પ્રવૃત્તિ પડતર ચાલક દર શોધો.

4. એમ.બી. પટેલ મેનુફેક્ચરિંગ કંપનીને 2,000 બેન્ચીસ બનાવવાનો ઓર્ડર મહેમદાવાદની કોલેજ દ્વારા મળે તેમ છે. તેઓ પાસે આ બેન્ચીસ બનાવવાની પૂરી ક્ષમતા છે. જો કે ₹ 5,00,000 નું સ્થિર રોકાણ અને વેચાણ મૂલ્યના 30% લેખે કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરીયાત પડશે.

14

આ ઓર્ડર માટે ખર્ચનો અંદાજ નીચે મુજબ છે :

કાચો માલ : 20,000 કિલો ગ્રામ કિલો દીઠ ₹ 10

સીધી મજૂરી : 1500 કલાક, કલાક દીઠ ₹ 20

કારખાના ચલિત ખર્ચા - મજૂર કલાક દીઠ ₹ 12 મુજબ

વેચાણ અને વિતરણના ચલિત ખર્ચા : ₹ 2,000

કારખાના સ્થિર ખર્ચા : ₹ 12,000

વેચાણ અને વિતરણના સ્થિર ખર્ચા : ₹ 22,000

નીચેના સંજોગોમાં બેન્ચની કિંમત નક્કી કરતાં પત્રક તૈયાર કરો.

(અ) કુલ પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં વેચાણ કિંમત પર 25% નફો મળે.

(બ) રૂપાંતર પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં રૂપાંતર પડતરના 200% નફો હોય.

(ક) સીમાંત પડતર પદ્ધતિ કે જેમાં નફા-જથ્થાનો ગુણોત્તર 25% હોય.

અથવા

એક કારખાનામાં 800 એકમોનું માસિક ઉત્પાદન થાય છે. વર્ષ દરમિયાનનો ખરેખર ખર્ચ નીચે મુજબ છે :

14

કાચો માલ : ₹ 1,92,000

પ્રત્યક્ષ મજૂરી : ₹ 96,000

ચલિત શિરોપરી ખર્ચા : ₹ 1,44,000

સ્થિર ખર્ચા : ₹ 1,50,000

નવા વર્ષે દર માસે 200 એકમોનું વધુ ઉત્પાદન કરી વધારાના 2,400 એકમોનો ઓર્ડર લેવા માટે વેચાણ કિંમત આપવી. કંપની વેચાણ કિંમત પર 10% નફો મેળવવા ઈચ્છે છે. વધારાના કાચા માલ પર 10% વટાવ મળશે જ્યારે મજૂરીમાં 10% વધુ ચૂકવવા પડશે. ચલિત શિરોપરી ખર્ચા 50% વધશે જ્યારે સ્થિર ખર્ચામાં ₹ 12,000 નો વધારો થશે.

નવા ઓર્ડર માટેનું અપેક્ષિત પડતર દર્શાવતું પત્રક તૈયાર કરો.

5. દરેક પ્રશ્નના આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય જવાબ પસંદ કરો. જરૂર જણાય ત્યાં કારણો અથવા ગણતરી દર્શાવો : (ગમે તે સાત)

14

(1) શિરોપરી ખર્ચની ઓછી વસુલાતનાં સંજોગોમાં

- (a) પડતરનો નફો ઓછો દર્શાવાય છે.
- (b) નાણાકીય નફો વધુ દર્શાવાય છે.
- (c) પડતરનો નફો વધુ દર્શાવાય છે.
- (d) પડતરના નફા પર કોઈ અસર થતી નથી.

(2) નીચેના પૈકી કયું ખાતું પડતરની ખાતાવહીને સ્વયં સંચાલિત બનાવે છે ?

- (a) પડતરનું નફા-નુકસાન ખાતું
- (b) પરોક્ષ ખર્ચ હવાલા ખાતું
- (c) પડતર ખાતાવહી નિયંત્રણ ખાતું
- (d) આમાંથી એકપણ નહિ

(3) નીચેનામાંથી કઈ પદ્ધતિએ મજૂરી ખર્ચ નિયંત્રણ માટે નથી ?

- (a) બજેટરી અંકુશ
- (b) પ્રમાણ પડતર
- (c) એ.બી.સી. વર્ગીકરણ
- (d) ગુણોત્તર વિશ્લેષણ

(4) એક કંપનીમાં વાર્ષિક માલસામાનની વપરાશ 4,000 એકમો છે અને એકમ દીઠ કિંમત ₹ 15 છે. ઓર્ડરનો ખર્ચ ₹ 32 છે અને વહન ખર્ચ ₹ 1 છે અને વ્યાજનો દર 10% છે. આર્થિક વર્દી જથ્થો નક્કી કરો.

- (a) 320 એકમો
- (b) 160 એકમો
- (c) 450 એકમો
- (d) 280 એકમો

- (5) પડતર ચાલક એ
- (a) એવી પ્રવૃત્તિ જેમાંથી ખર્ચ ઉદ્ભવે છે.
 - (b) ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચ છે.
 - (c) વાહન વ્યવહાર સંબંધિત ખર્ચ છે.
 - (d) આમાંથી એકપણ નહિ.
- (6) નીચેનામાંથી કયું પ્રવૃત્તિ આધારિત પડતરનાં ઉપયોગને અસર કરતું નથી ?
- (a) શિરોપરી ખર્ચનું ઉચું પ્રમાણ
 - (b) ઈજારાશાહી પરિસ્થિતિ
 - (c) પેદાશ વૈવિધ્યકરણ
 - (d) જથ્થાની વિવિધતા
- (7) રૂપાંતર પડતર આધારિત પડતર પદ્ધતિમાં કઈ પડતરનો સમાવેશ થતો નથી ?
- (a) પ્રત્યક્ષ મજૂરી
 - (b) પરોક્ષ મજૂરી
 - (c) ઉત્પાદન શિરોપરી ખર્ચ
 - (d) વહીવટી શિરોપરી ખર્ચ
- (8) એક કંપનીનું વેચાણ ₹ 5,00,000 છે અને કાચો નફો ₹ 77,500 છે, તો કાચા નફાના ગાળાને આધારે કિંમત નિર્ધારણ માટે કાચા નફાના ગાળાનો દર કેટલો થાય ?
- (a) 15%
 - (b) 14.5%
 - (c) 15.5%
 - (d) 17%

Seat No. : _____

ZT-102

May-2014

M.Com., Sem.-II

**411 EA : Cost Accounting-I
(New Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

1. Shri Kantilal keeps his accounts on the basis of integrated accounting system. Pass Journal Entries of the following transactions and find out balances by preparing necessary accounts. 14

Transactions	₹
Purchase of raw material	22,000
Material issued to production	12,000
Wages paid (80% Direct wages)	14,000
Wages charged to production	11,000
Production expenses	9,000
Production expenses absorbed	9,200
Selling and distribution overheads	2,800
Finished goods (at cost)	25,000
Sales	38,000
Amount received from debtors	28,000
Paid to creditors	16,000

OR

Shri Shankarlal keeps his accounts on the basis of non integrated accounting system. From the following information pass journal entries and prepare (1) Work in progress account (2) Finished goods account (3) Cost of sales account and (4) Costing profit & loss account.

14

Transactions	₹
Purchase of raw material	22,000
Material issued to production	21,000
Direct wages	14,000
Indirect wages for production	11,000
Production expenses	9,000
Administration overheads	3,500
Selling and distribution overheads	2,800
Opening balance of finished goods	15,000
Closing balance of finished goods	12,000
Sales	58,000
Opening balance of W.I.P.	15,000
Closing balance of W.I.P.	17,000

2. (A) Bahechardas is a wholesale trader. He purchases 4500 units at a price of ₹ 40 per unit every year. The ordering cost is ₹ 100 and carrying cost is 25% . Find out Economic Order Quantity and find out total minimum cost including purchase price. If supplier offers 5% discount on purchase of 1500 units or more, should the offer be accepted ?

7

OR

- (A) Ramesh engineering ltd. produces some components of car. The company may receive order for making 100 components at ₹ 2,00,000. At present company has made 50 components at following cost :

7

Direct material	₹ 25,000
Direct wages (10,000 hrs. at ₹ 4 per hr.)	₹ 40,000
Expenses for Tools which can be reused	₹ 12,000
Variable expenses ₹ 0.75 per labour hour	₹ 7,500
Fixed expenses	₹ 20,000.

Company believes that 80% learning curve can be applied. This additional order is important for the company as it has less work than the capacity. State whether this new order should be accepted or not with your calculations and give your assumptions clearly.

(B) Answer any **one** of the following :

4

- (1) State the areas of cost reduction and explain any two areas of cost reduction in detail.
- (2) On 1/4/2013 there were 2,680 workers in Shivhari Ltd. During the month 180 workers left the company while 360 workers were recruited. Find out labour turn over rate as per separation method and also find out equivalent turn-over rate. Explain how will you reduce labour turn-over rate.

(C) Answer any **one** of the following :

3

- (1) Explain briefly VED analysis.
- (2) Explain meaning of Productivity with reference to Labour Productivity.

3. (A) Shri Vallabhbai Co. Ltd. manufactures two products "SUR" and "DAR".

7

Both the products are manufactured by using same machine and same process. From the following information prepare statement of total cost and per unit cost as per Traditional Costing and Activity Based Costing methods :

Particulars	SUR	DAR
Production units	20,000	4,000
Machine hours – per unit	3	3
Direct labour hrs. – per unit	5	5
No. of purchase orders	200	100
No. of set-up	250	50
Material cost per unit ₹	20	20
Labour per unit ₹	10	10

The cost of different activities is as under :

Related to volume ₹ 1,80,000

Related to purchase ₹ 3,00,000

Related to set-up ₹ 7,20,000

Overheads are based on direct labour hours.

OR

- (A) From the following information calculate overheads to be absorbed by product by using suitable cost drivers as per activity based costing method. 7

Details	Product A	Product B
Production units	1000	200
Machine hours – per unit	3	3
Direct labour hours – per unit	5	5
Orders handled in the period	20	10
Set up period	25	5

Overheads are as under :

	₹
For production set-up	80,000
For machine activities	1,00,000
For handling of orders	1,20,000

- (B) Answer any **one** of the following : 4

- (1) State the characteristics of Activity Based Costing Method.
- (2) Give the difference between Conventional Costing System and Activity Based Costing Method.

- (C) Answer any **one** of the following : 3

- (1) Briefly explain the concept of Cost Drivers.
- (2) The total cost of setting up a machine is ₹ 10 lakhs. And during the period there are 5,000 settings, then find out activity cost driver rate.

4. M.B. Patel Manufacturing Co. is likely to receive order to manufacture 2,000 Benches from Mahemdabad college. They have full capacity to make these benches. For this fix investment of ₹ 5,00,000 and working capital at 30% of sales value will be required. The estimate of cost for this order will be as under :

14

Raw material : 20,000 kgs. at ₹ 10 per kg.

Direct labour : 1,500 hrs at ₹ 20 per hr.

Variable factory overheads ₹ 12 per labour hr.

Variable selling and distributing overheads ₹ 2,000

Fixed factory overheads ₹ 12,000

Fixed selling and distributing overheads ₹ 22,000

Prepare statement showing the price to be fixed for the bench under the following situations.

- (a) Total cost method where 25% profit on sales price will be realised.
- (b) Conversion cost method where 200% profit of conversion cost will be realised.
- (c) Marginal cost method where profit volume ratio is 25%.

OR

In a factory 800 units per month are manufactured. During the year actual cost is as under :

14

Raw material : ₹ 1,92,000

Direct labour : ₹ 96,000

Variable overheads : ₹ 1,44,000

Fixed overheads : ₹ 1,50,000

During the new year selling price is to be quoted for the supply of additional 2,400 unit by manufacturing 200 additional units per month. Company intends to realize 10% profit on selling price. For additional raw material 10% discount is available and for labour 10% additional amount will be paid. Variable overheads will be increase by 50% while fixed overheads will increase by ₹ 12,000.

Prepare estimated cost statement for new order.

5. Select the correct answer from the alternatives given for each question. Give reasons or calculations where necessary (any **seven**) :

14

- (1) In case of under absorption of overheads
- (a) costing profit is under-stated.
 - (b) financial profit is over stated.
 - (c) costing profit is over stated
 - (d) There is no impact on costing profit.
- (2) Which of the following accounts make the cost ledger self balancing ?
- (a) Costing profit and loss account
 - (b) Overhead adjustment account
 - (c) Cost ledger control account
 - (d) None of these
- (3) Which of the following techniques is not meant for labour cost control ?
- (a) Budgetary Control
 - (b) Standard Costing
 - (c) ABC Classification
 - (d) Ratio Analysis
- (4) In a company, annual consumption of material is 4,000 units and price per unit is ₹ 15. Ordering cost is ₹ 32 and carrying cost is ₹ 1 and rate of interest is 10%. Determine E.O.Q.
- (a) 320 units
 - (b) 160 units
 - (c) 450 units
 - (d) 280 units
- (5) A cost driver is
- (a) an activity which generates cost.
 - (b) an item of production overhead.
 - (c) any cost relating to transport.
 - (d) None of these.

- (6) Which of the following does not influence the use of activity based costing ?
- (a) High proportion of overheads
 - (b) Monopoly situation
 - (c) Product diversification
 - (d) Volume diversity
- (7) Which cost is not included in conversion cost pricing ?
- (a) Direct labour
 - (b) Indirect labour
 - (c) Production overheads
 - (d) Administration overheads
- (8) The sales of a company is ₹ 5,00,000 and gross profit is ₹ 77,500. What will be gross margin rate for price determination on the basis of grossing margin pricing ?
- (a) 15%
 - (b) 14.5%
 - (c) 15.5%
 - (d) 17%

@geniusguruji

@geniusguruji

ZT-101

May-2014

**M.Com., Sem.-II
411 EA : Cost Accounting-I
(Old Course)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. સ્ટાર ઉત્પાદક પેઢીની તેની સામાન્ય કાર્યક્ષમતા વાર્ષિક 3,50,000 એકમો અંગે નીચેની ઉત્પાદન અંગેની માહિતી આપેલ છે : 14

	₹ (એકમ દીઠ)
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	0.30
પ્રત્યક્ષ મજૂરી	0.20
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા (કારખાના)	0.15
સ્થિર કારખાના પરોક્ષ ખર્ચ	<u>0.15</u>
કુલ	0.80

વર્ષની શરૂઆતમાં તૈયાર માલના 35,000 એકમો છે. સ્થિર વેચાણ અને વહીવટી ખર્ચાઓ વર્ષ દરમિયાન ₹ 35,000 થયા હતા. એકમ દીઠ વેચાણ કિંમત ₹ 1 છે. સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ અને ચલિત પડતર પદ્ધતિ મુજબ વાર્ષિક આવકના પત્રક તૈયાર કરો. જ્યારે,

- (અ) પ્રથમ વર્ષે ઉત્પાદન 3,85,000 એકમો અને વેચાણ 3,50,000 એકમો હોય.
(બ) બીજા વર્ષે ઉત્પાદન 3,15,000 એકમો અને વેચાણ 3,50,000 એકમો હોય.

અથવા

- (અ) ચલિત પડતર પદ્ધતિનાં ફાયદા અને મર્યાદા જણાવો. 7
(બ) સીમાંત પડતર અને સમાવેશી પડતર પદ્ધતિ વચ્ચેનો તફાવત સમજાવો. 7

2. (અ) જનક કં. લિ. દ્વારા ઉત્પાદિત વસ્તુ 'J' અંગેનું પડતરનું માળખું નીચે મુજબ છે : 7

	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	25.20
પ્રત્યક્ષ વેતન	6.75
ચલિત કારખાના શિરોપરી ખર્ચ	<u>1.80</u>
કુલ	33.75

બજેટ મુજબની સ્થાયી કારખાના ખર્ચની રકમ ₹ 18,00,000, જ્યારે બજેટ મુજબની વહીવટી ખર્ચની રકમ ₹ 7,20,000 આપેલી છે. સ્થાયી મિલકતોની કિંમત ₹ 20,55,000 થાય છે. સ્થાયી કારખાના ખર્ચની વસૂલાત ₹ 45 લેખે કરવાની છે. અવાસ્તવિક મિલકતોની કિંમત ₹ 30,000 છે. જેનો સમાવેશ સ્થાયી મિલકતોમાં કરવામાં આવેલ છે. વેચાણની કુલ કિંમતના 50% જેટલી રકમની ચાલુ મિલકતો આપેલી છે.

રોકાયેલી મૂડી પર 20% લેખે વળતર મળે તે રીતે વસ્તુની વેચાણ કિંમત શોધો.

અથવા

- (અ) સુપર લિ.ને 1,000 'સુપર ચેર' બનાવવાનો ઓર્ડર મળ્યો છે. આ ઓર્ડર માટે ₹ 10,00,000નું સ્થિર રોકાણ અને વેચાણ મૂલ્યના 20% લેખે કાર્યશીલ મૂડીની જરૂરીયાત પડશે. પડતરનો અંદાજ નીચે મુજબ છે :

કાચોમાલ : 11,000 કિ.ગ્રા., કિલોદીઠ ₹ 40 લેખે
પ્રત્યક્ષ મજૂરી : 2,500 કલાક, કલાકદીઠ ₹ 8 લેખે

ચલિત પરોક્ષ ખર્ચા :

કારખાનાના મજૂર કલાકદીઠ ₹ 16 લેખે
વેચાણ અને વિતરણના ₹ 30,000

સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચા :

કારખાનાના ₹ 25,000
વેચાણ અને વિતરણના ₹ 45,000

નીચેના સંજોગોમાં 'સુપર ચેર'ની કિંમત નક્કી કરતાં પત્રકો તૈયાર કરો :

- (1) વેચાણ કિંમત પર 20% નફો હોય ત્યારે
- (2) જ્યારે વેપારી વટાવ 30% હોય ત્યારે વેચાણ કિંમત પર 15% નફો મેળવવા
- (3) મૂલ્ય વૃદ્ધિની રકમ પર 50% લેખે નફો ચઢાવીને વેચાણ કરવા.

(બ) ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) ચલિત પડતરથી ઓછી કિંમતે વેચાણ કરવાના સંજોગો જણાવો.
- (2) કિંમત નિર્ધારણને અસર કરતાં પરિબળો ટૂંકમાં જણાવો.
- (3) વિશિષ્ટ ઓર્ડર અને કિંમત નિર્ધારણ ટૂંકમાં સમજાવો.

(ક) ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

- (1) વિદેશમાંથી મળતો ઓર્ડર કુલ પડતરથી ઓછી કિંમત સ્વીકારી શકાય ? કારણ જણાવો.
- (2) નવી વસ્તુ માટે કઈ બે કિંમત નીતિઓ અપનાવાય છે ?
- (3) લક્ષ્યાંક આધારિત કિંમત નિર્ધારણ સમજાવો.
- (4) પડતર વત્તાને આધારે કિંમત નિર્ધારણ પદ્ધતિઓના ફક્ત નામ આપો.

3. આશા કંપની લિ. દ્વારા પોતાના ઉત્પાદન અંગે પ્રમાણ પડતર પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. તમને તેની પેદાશ 'ગોલ્ડન' અંગેની અંદાજિત અને ખરેખર માહિતી આપવામાં આવી છે. તમારે જરૂરી વિચલનોની ગણતરી અને મેળવણી પત્રક તૈયાર કરવાનું છે.

વિગતો	અંદાજિત (₹ માં)	ખરેખર (₹ માં)
વેચાણ મૂલ્ય : એકમ દીઠ ₹ 20 લેખે એકમ દીઠ ₹ 21 લેખે	8,00,000	7,35,000
માલ-સામાન પડતર : કિલો દીઠ ₹ 2 લેખે અને એકમ દીઠ 4 કિલોગ્રામ : કિલોગ્રામ દીઠ ₹ 2.25 લેખે અને એકમ દીઠ 4 કિલોગ્રામ	3,20,000	3,15,000
મજૂરી પડતર : કલાક દીઠ ₹ 0.50 લેખે અને એકમ દીઠ 5 કલાક : કલાક દીઠ ₹ 0.60 લેખે અને એકમ દીઠ 4.50 કલાક	1,00,000	94,500
ચલિત પરોક્ષ ખર્ચ : કલાક દીઠ ₹ 0.80 લેખે અને એકમ દીઠ 5 કલાક : કલાક દીઠ ₹ 1 લેખે અને એકમ દીઠ 4.50 કલાક	1,60,000	1,57,500
સ્થિર પરોક્ષ ખર્ચ : એકમ દીઠ ₹ 1 લેખે : એકમ દીઠ ₹ 1.20 લેખે	40,000	42,000
	6,20,000	6,09,000

અથવા

- ઉપરની વિગતોના આધારે એકાંકી યોજના પ્રમાણેની જરૂરી ખાતાઓ જરૂરી વિચલનો સાથે તૈયાર કરો. 14

4. (અ) મોડર્ન મેન્યુ. લિ.ને 72 'ફેન' બનાવવાનું ટેન્ડર તૈયાર કરવાનું છે. કંપનીએ આવા 24 'ફેન'નો શરૂઆતનો તબક્કો નીચેની પડતરે પૂરો કર્યો છે :

7

	₹
પ્રત્યક્ષ માલસામાન	16,000
પ્રત્યક્ષ મજૂરી (4,800 કલાકો, ₹ 4 લેખે)	19,200
ઓજારોનો ખર્ચ (ફરી વાપરી શકાય)	2,400
ચલિત શિરોપરી ખર્ચા (મજૂર કલાક દીઠ 0.50 લેખે)	2,400
સ્થિર શિરોપરી ખર્ચા (મજૂર કલાક દીઠ ₹ 1 લેખે)	4,800

આ કિસ્સામાં 80% અધ્યયન વક્ર લાગુ પાડી શકાય છે. માર્કેટિંગ મેનેજરનું માનવું છે કે જો આ ટેન્ડર ₹ 90,000 થી વધુ કિંમતનું હશે તો સ્વીકારવાની શક્યતા નથી અને તે માને છે કે કંપની પાસે કામ ઓછું છે, તેથી આ કરાર મહત્વનો છે.

આ કરાર ₹ 90,000 ની કિંમતે સ્વીકારી શકાય ? તમારી સલાહ આપો.

અથવા

અધ્યયન વક્ર એટલે શું ? અધ્યયન વક્રની ઉપયોગિતા જણાવો.

- (બ) ગમે તે બે પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

4

- (1) પડતર ઘટાડાના કંપનીને થતાં ફાયદા જણાવો.
- (2) પડતર અંકુશ અને પડતર ઘટાડાના કોઈપણ બે તફાવત જણાવો.
- (3) પડતર અંકુશની પદ્ધતિઓ ટૂંકમાં જણાવો.

- (ક) ગમે તે ત્રણ પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો :

3

- (1) પડતર અંકુશની વ્યાખ્યા આપો.
- (2) પડતર ઘટાડાના ક્ષેત્રો ટૂંકમાં જણાવો.
- (3) પડતર ઘટાડાના ઓજાર તરીકે પ્રમાણીકરણ સમજાવો.
- (4) 80% અધ્યયન વક્ર એટલે શું ?

5. ગમે તે સાત પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

14

- (1) નિકાસકાર પોતાના દેશમાં _____ કિંમતે અને પરદેશના બજારોમાં _____ કિંમતે વેચાણ કરી શકે છે.

- (a) ઓછી, વધુ (b) વધુ, ઓછી
(c) ઓછી, ઓછી

- (2) સમાવેશી પડતર પદ્ધતિમાં વેચાણમાંથી _____ બાદ કરી કાચો નફો શોધાય છે, જ્યારે ચલિત પડતરમાં વેચાણમાંથી વેચેલ માલની પડતર બાદ કરી _____ શોધાય છે.

- (a) ઉત્પાદન ફાળો, વેચેલ માલની પડતર
(b) ઉત્પાદનની ચલિત પડતર, ઉત્પાદન ફાળો
(c) વેચેલ માલની પડતર, ઉત્પાદન ફાળો

- (3) નીચે આપેલ વિગતોને આધારે વસ્તુના પ્રથમ આઠ એકમોનો પ્રત્યક્ષ મજૂરી ખર્ચ જણાવો :

- (1) અધ્યયન વક્રની અસર 90% લેખે
- (2) પ્રત્યક્ષ મજૂરી દર ₹ 5 કલાકદીઠ અને પ્રથમ એકમ માટે 100 ઉત્પાદન કલાકો
- (a) ₹ 4,000 (b) ₹ 2916
- (c) ₹ 3,600 (d) ઉપરનામાંથી એકેય નહિ

- (4) કોઈ એકમની કામગીરીની ખર્ચા પર વહીવટી અંકુશ રાખવો એટલે _____ અને ઉત્પાદન થયેલ માલ કે આપેલી સેવાની એકમદીઠ પડતરમાં વાસ્તવિક અને કાયમી ઘટાડો સિદ્ધ કરવો એટલે _____.
- (a) પડતર અંકુશ, પડતર ઘટાડો
 (b) પડતર ઘટાડો, પડતર અંકુશ
 (c) મજૂરી ખર્ચ અંકુશ, શિરોપરી ખર્ચ
- (5) એક ઉત્પાદક કંપની પ્રમાણિત લાગતને આધારે પોતાની કિંમત નક્કી કરે છે, તે એવી રીતે કિંમત નક્કી કરે છે કે જેથી તેને કરવેરા પહેલાં રોકાણ પર 25% નું વળતર મળે. નીચેની માહિતી પરથી તેના ઉત્પાદનની વેચાણ કિંમત નક્કી કરો :
- ચલિત પડતર એકમ દીઠ ₹ 500
 સ્થિર પડતર, વર્ષ દરમિયાન ₹ 12,000
 રોકાણ ₹ 25,000
 પ્રમાણ જથ્થો 100 એકમો
- (a) ₹ 682.50 (b) ₹ 750
 (c) ₹ 620 (d) ઉપરનામાંથી એકેય નહિ
- (6) નવી વસ્તુ બજારમાં મૂકવામાં આવે ત્યારે તે ઘણી _____ કિંમતે વેચવામાં આવે છે, જ્યારે જે વસ્તુનું વેચાણ હાલમાં પેઢી કરી રહી હોય તેની કિંમત _____ હોય છે.
- (a) ઓછી, વધુ (b) વધુ, નક્કી
 (c) ઓછી, નક્કી
- (7) મેળવણીપત્રકમાં બજેટ મુજબના નફામાં _____ ઉમેરવા કે બાદ કરવાથી પ્રમાણ નફો મળે છે.
- (a) વેચાણ કિંમત વિચલન, વેચાણ જથ્થા વિચલન
 (b) અનુકૂળ વિચલનો, પ્રતિકૂળ વિચલનો
 (c) વેચાણ કિંમત વિચલન, વેચાણ ગાળા જથ્થા વિચલન
- (8) એક કંપનીના આયોજન વિભાગે એક વસ્તુની એકમ દીઠ પ્રમાણ સીમાન્ત પડતર ₹ 100 નક્કી કરી છે. એક માસ દરમિયાન 20,000 એકમોનું ઉત્પાદન થયું, ત્યારે ખરેખર પડતર ₹ 23,00,000 થઈ પરંતુ સંચાલકોએ વર્તમાન પરિસ્થિતિ ધ્યાનમાં લેતાં અંદાજ મૂક્યા કે વાસ્તવિક રીતે સીમાન્ત પડતર એકમ દીઠ ₹ 125 હોવી જોઈએ. આયોજન વિચલન શોધો.
- (a) ₹ 2,50,000 (b) ₹ 5,00,000
 (c) ₹ 3,00,000 (d) ઉપરનામાંથી એકેય નહિ

ZT-101

May-2014

**M.Com., Sem.-II
411 EA : Cost Accounting-I
(Old Course)****Time : 3 Hours]****[Max. Marks : 70**

1. The following details of cost structure regarding production operations of 'Star' Manufacturing at normal capacity of 3,50,000 units of a product per year have been made available :

14

	₹ per Unit
Direct Materials	0.30
Direct labour	0.20
Variable overheads (factory)	0.15
Fixed factory overheads	<u>0.15</u>
Total	0.80

Inventory of finished goods at the beginning of the year consists of 35,000 units. Fixed selling and administration expenses for the year amounted to ₹ 35,000. Sales price per unit is ₹ 1.

You are required to compute the annual income statement for the year according to absorption costing and variable costing

- (a) when production of first year is 3,85,000 units and sales is 3,50,000 units.
(b) when production of second year is 3,15,000 units and sales is 3,50,000 units.

OR

- (a) Explain the advantages and limitations of Variable Costing. 7
(b) Explain the difference between Marginal Costing and Absorption Costing. 7

2. (A) The cost structure of a 'J' product manufactured by Janak Company Ltd. is given below :

7

	₹
Direct material	25.20
Direct labour	6.75
Variable factory overheads	<u>1.80</u>
Total	33.75

The fixed factory overheads are budgeted at ₹ 18,00,000 where as the administrative overheads are budgeted at ₹ 7,20,000. The fixed assets are valued at ₹ 20,55,000. The rate of recovery of fixed factory overheads is determined at ₹ 45. The fictitious assets amounting to ₹ 30,000 have been included in the value of fixed assets. The value of current assets is equal to 50% of sales. Determine the selling price for the product so as to yield 20% profit on capital employed.

OR

- (A) Super Ltd. has received an order for the supply of 1,000 units of 'super chair'. For this order, a fixed investment of ₹ 10,00,000 and working capital to the extent of 20% of sales value will be required, while estimated costs are as under :
- Raw material : 11,000 kgs at ₹ 40 per kg.
 Direct wages – 2,500 hours at ₹ 8 per hour.
 Variable overheads :
 Factory ₹ 16 per labour hour.
 Selling and distribution - ₹ 30,000
 Fixed overheads :
 Factory ₹ 25,000
 Selling and distribution - ₹ 45,000
- Prepare the statements showing the price of 'Super Chair' to be fixed under the following situations :
- (1) When the profit is 20% on sales price.
 - (2) To earn a profit at 15% on sales price when the trade discount is 30%.
 - (3) To sale at a 50% profit on value added amount.
- (B) Answer any **two** questions : 4
- (1) Explain circumstances, when sales can be made below variable cost.
 - (2) Explain factors affecting in pricing in brief.
 - (3) Explain special order and pricing in brief.
- (C) Answer any **three** questions in brief : 3
- (1) Can order received from foreign market be accepted for less price than its total cost ? Give the reasons.
 - (2) Which the two types of pricing policies are tried for a new product ?
 - (3) Explain Target base Pricing.
 - (4) Give only names of Cost Plus Pricing Methods.

3. Asha Company Ltd. has followed standard costing system for its production. You are provided budgeted and actual information pertaining to its product 'Golden'. You are asked to calculate necessary variances and also prepare reconciliation statement. 14

Particulars	Budgeted ₹	Actual ₹
Sales Value : at ₹ 20 per unit	8,00,000	
at ₹ 21 per unit		7,35,000
Material cost : at ₹ 2 per kg and 4 kgs per unit.	3,20,000	
at ₹ 2.25 per kg and 4 kgs per unit		3,15,000
Labour cost : at ₹ 0.50 per hour and 5 hours per unit	1,00,000	
at ₹ 0.60 per hour and 4.50 hours per unit		94,500
Variable overheads : at ₹ 0.80 per hour and 5 hours per unit	1,60,000	
at ₹ 1 per hour and 4.50 hours per unit		1,57,500
Fixed overheads : at ₹ 1 per unit	40,000	
at ₹ 1.20 per unit		42,000
Total Cost	6,20,000	6,09,000

OR

From the above information prepare necessary accounts under single plan method along with required variances. 14

4. (A) Modern Manufacturing Limited has received a contract for supplying 72 'Fan'. The Company has just completed an initial run of 24 'Fan' at the following cost : 7

	₹
Direct material	16,000
Direct labour (4,800 hours at ₹ 4)	19,200
Tooling cost (reusable)	2,400
Variable overheads (₹ 0.50 per labour hour)	2,400
Fixed overheads (₹ 1.00 per labour hour)	4,800

An 80% learning curve is thought to be pertinent in this case. The marketing manager believes that the quotation is unlikely to be accepted if it exceeds ₹ 90,000 and as the company is short of work, it believes that the contact to be vital. Whether is it accepting worth at ₹ 90,000 ? State your advice.

OR

What is Learning Curve ? Explain utility of Learning Curve.

- (B) Answer any **two** questions : 4
- (1) Explain advantages to enterprise of Cost Reduction.
 - (2) Explain any two difference between Cost Control and Cost Reduction.
 - (3) Explain methods of Cost Control in brief.
- (C) Answer any **three** questions in brief : 3
- (1) Define Cost Control.
 - (2) Explain areas covered by cost reduction in brief.
 - (3) Explain standardization as a tool of cost reduction.
 - (4) What is meant by 80% learning curve ?

5. Answer any **seven** questions : 14

- (1) An Exporter can selling at a _____ price in home market and selling at _____ price in foreign market.
- (a) lower, higher
 - (b) higher, lower
 - (c) lower, lower
- (2) To find out gross profit, _____ is deducted from sales in absorbing costing method, while to find out _____ cost of sales is deducted from sales in variable costing.
- (a) production contribution, cost of sales
 - (b) variable cost of production, production contribution
 - (c) cost of sales, production contribution
- (3) Calculate the direct labour cost of first eight units of a product from the following data :
- (1) Application of learning curve at 90%
 - (2) Cost of direct labour ₹ 5 per hour for requirement of 100 hours for the first unit.
- (a) ₹ 4,000
 - (b) ₹ 2,916
 - (c) ₹ 3,600
 - (d) None of the above

- (4) _____ means to control business expenses by executive action and _____ is understood as the achievement of real and permanent reduction in the unit cost of good manufactured or service rendered.
- (a) Cost control, cost reduction
 (b) Cost reduction, cost control
 (c) Labour cost control, overheads control
- (5) A manufacturing company decides its price policy on the basis of its standard costing. It determines its selling price so as earn as pre-tax return of 25% on investment, determine selling price for its production.
 Variable cost per unit ₹ 500.
 Fixed cost during the year ₹ 12,000
 Investment ₹ 25,000
 Standard Quantity 100 units :
- (a) ₹ 682.50 (b) ₹ 750
 (c) ₹ 620 (d) None of the above
- (6) When a new product is introduced into the market, it may be sold at a very _____ price while the price of the established product in which the company is dealing, is already _____.
- (a) low, high
 (b) high, set
 (c) low, set
- (7) In Reconciliation statement to find out standard profit, you have to add or deduct _____ to budgeted profit.
- (a) sales price variance, sales volume variance
 (c) favourable variances, unfavourable variances
 (c) sales price variance, sales margin volume variance
- (8) Planning department of a company set a standard marginal cost of its product of ₹ 100 per unit. During a month when 20,000 units were made, its actual production cost amounted to ₹ 23,00,000. But the management estimated that a more realistic standard cost for current conditions should be ₹ 125. Calculate the planning variance.
- (a) ₹ 2,50,000 (b) ₹ 5,00,000
 (c) ₹ 3,00,000 (d) None of the above